

Titulació, impartició de crèdits:

Pedagogia: troncal, 1er semestre, 1er curs, 4 crèdits (3 ECTS)

Departament: Pedagogia Sistemàtica i Social

Professors: Mayka Lahoz

1. Objectius d'aprenentatge de l'assignatura

Els objectius generals de l'assignatura es poden resumir en els següents:

- Conèixer i analitzar les característiques pròpies del coneixement científic en general i més concretament el referit a l'àmbit educatiu.
- Conèixer els principals corrents epistemològics i analitzar la seva influència en l'elaboració del coneixement científic.
- Identificar i comprendre els principals elements que integren la metodologia científica, valorant el seu paper en el procés i reflexionant críticament sobre ell.
- Aplicar a la pràctica els coneixements teòrics adquirits portant a terme el disseny d'una investigació dins d'un àmbit educatiu concret.

2. Blocs temàtics i organització dels continguts

BLOC 1. Fonamentació epistemològica i conceptual

- 1.1. Tipus de sabers.
- 1.2. Ciència i no-ciència.
- 1.3. Estatut epistemològic de les Ciències de l'Educació.
- 1.4. Metodologia i investigació científiques.

BLOC 2. Investigació educativa

- 2.1. Perspectiva històrica.
- 2.2. Característiques generals de la investigació educativa.
- 2.3. Paradigmes de la investigació educativa.
 - 2.3.1. Paradigma positivista.
 - 2.3.2. Paradigma interpretatiu.
 - 2.3.3. Paradigma sociocrític.
- 2.4. Modalitats d'investigació educativa.
 - 2.4.1. Investigació bàsica / aplicada.
 - 2.4.2. Investigació transversal / longitudinal.
 - 2.4.3. Investigació exploratòria / descriptiva / explicativa / experimental.
 - 2.4.4. Investigació quantitativa / qualitativa.
 - 2.4.5. Investigació de laboratori / de camp.
 - 2.4.6. Investigació nomotètica / idiogràfica.
 - 2.4.7. Investigació històrica / descriptiva / experimental.
 - 2.4.8. Investigació orientada a la comprovació / al descobriment / a l'aplicació.
- 2.5. Límits i deontologia de la investigació educativa.

BLOC 3. Procés general d'investigació

- 3.1. Perspectiva general del procés d'investigació: definició del problema, revisió de la bibliografia, objectius, hipòtesis, variables, tècniques de mostreig.
- 3.2. Metodologies d'investigació educativa.
 - 3.2.1. Metodologies de perspectiva empírico-analítica.
 - 3.2.2. Metodologies de perspectiva humanístico-interpretativa.
 - 3.3.3. Metodologies orientades a la pràctica educativa.
- 3.3. Recollida, tractament i anàlisi de dades.
- 3.4. Recursos: materials, humans, econòmics.
- 3.5. Redacció de l'informe final.

3. Avaluació

Per aprovar l'assignatura cal assistir a totes i cadascuna de les activitats.

- Assistència i participació activa a les classes teòriques i pràctiques. Prova escrita al final de l'exposició teòrica del temari (PRESENCIAL: 40%).
- Elaboració i presentació del projecte de recerca (màxim 6 persones) dins dels terminis prèviament acordats. Els treballs hauran de seguir les pautes donades a l'inici de curs. En acabar cada bloc temàtic, els alumnes entregaran els seus esborranys per tal que la professora els pugui anar redirigint (DIRIGIT: 40%).
- Tutories grupals i individuals presencials (mínim 3) i participació en la discussió i posada en comú de les lectures obligatòries que es treballaran a classe. Igualment, l'estudiant presentarà una reflexió personal sobre el seu procés d'aprenentatge (AUTÒNOM: 20%).

4. Fonts d'informació bàsica

La bibliografia bàsica de l'assignatura es completarà amb diferents materials i recursos (bibliografies i webs complementàries ordenades per temes, guies de lectura, guions de discussió, pautes per al treball en grup, etc.), que es facilitaran segons vagi avançant el desenvolupament del temari.

Bibliografia recomanada

- AIBAR, E.; QUINTANILLA, M.A. *Cultura tecnológica. Estudios de Ciencia, Tecnología y Sociedad*. Barcelona, Horsori, 2002.
- AMADOR, M.; JARIOT, M. *Manual pràctic per al processament de dades d'investigació en educació*. Barcelona, Ciceró, 1995.
- ANDER-EGG, E. *Técnicas de Investigación Social*. Buenos Aires, Humanitas, 1983.
- APEL, K.O. *Una ética de la responsabilidad en la era de la ciencia*. Almagesto, Buenos Aires, 1990.
- APEL, K.O. *Teoría de la verdad y ética del discurso*. Barcelona, Paidós, 1991.
- ARNAL, J. et al. *Investigación educativa. Fundamentos y metodología*. Barcelona, Labor, 1994.
- ARNAU, J. (Dir.). *Métodos de investigación en las ciencias humanas*. Barcelona, Omega, 1978.
- ARY, D. et al. *Introducción a la investigación pedagógica*. México, Ed. Interamericana, 1982.
- BALLESTER, L.I. <<La lógica situacional de Karl Popper y la metodología de la investigación social y educativa>>. *RELIEVE*, vol. 5, núm. 2, 1999. www.uv.es/RELIEVE/v5n2/RELIEVEv5n2_1.htm
- BERICAT, E. *La integración de los métodos cuantitativo y cualitativo en la investigación social: significado y medida*. Barcelona, Ariel Sociología, 1998.
- BISQUERRA, R. *Métodos de investigación educativa. Guía práctica*. Barcelona, Ceac, 1989.
- BLACK, M. *Inducción y probabilidad*. Madrid, Cátedra, 1979.
- BOCHENSKI, I.M. *Los métodos actuales del pensamiento*. Madrid, Rialp, 1965.
- BREZINKA, W. *Conceptos básicos de la ciencia de la educación*. Barcelona, Herder, 1990.
- BROWN, H.I. *La nueva filosofía de la ciencia*. Madrid, Tecnos, 1988.
- CARR, W.; KEMMIS, S. *Teoría crítica de la enseñanza. La investigación-acción en la formación del profesorado*. Barcelona, Martínez Roca, 1988.
- CASSIRER, E. *Antropología filosófica*. México, Fondo de Cultura Económica, 1987.
- CHALMERS, A.F. *¿Qué es esa cosa llamada ciencia?* Madrid, Siglo XXI, 1989.
- CHALMERS, A.F. *La ciencia y cómo se elabora*. Madrid, Siglo XXI, 1992.
- COLÁS, M.P.; BUENDÍA, L. *Investigación educativa*. Sevilla, Alfar, 1992.
- COMTE, A. *Discurso sobre el espíritu positivo*. Madrid, Alianza, 2000.
- COOK, T.D.; REICHARDT, Ch. S. *Métodos cualitativos y cuantitativos en investigación evaluativa*. Morata, Madrid, 1986.
- CRESWELL, J. *Research design, qualitative, quantitative, and mixed approaches*. London, Sage Publications, 2003.
- DALLA, M.L.; TORALDO DI FRANCIA, G. *Confines: Introducción a la filosofía de la ciencia*. Barcelona, Crítica, 2001.
- DE LA ORDEN, A.; MAFOKOZI, J. <<La investigación educativa: naturaleza, funciones y ambigüedad de sus relaciones con la práctica y la política educativas>>. *Revista de Investigación Educativa*, núm. 17 (1), 7-29, 1999.
- DEL RINCÓN, D. et al. *Técnicas de investigación en ciencias sociales*. Madrid, Dykinson, 1995.

DENDALUCE, I. (Ed.). *Aspectos metodológicos de la investigación educativa*. Madrid, Narcea, 1988.

ECHEVERRÍA, J. *Introducción a la metodología de la ciencia*. Madrid, Cátedra, 1999.

ELLIOTT, J. *El cambio educativo desde la investigación-acción*. Madrid, Morata, 1993.

FELIU, S. *Ciencia y verdad*. València, Universitat de València, 2003.

FEYERABEND, P.K. et al. *Estructura y desarrollo de la ciencia*. Madrid, Alianza, 1984.

FEYERABEND, P.K. *Límites de la ciencia*. Barcelona, Paidós, 1989.

FEYERABEND, P.K. *Tratado contra el método. Esquema de una teoría anarquista del conocimiento*. Madrid, Tecnos, 2003.

FOUCAULT, M. *Saber y verdad*. Madrid, La Piqueta, 1991.

FOUCAULT, M. *Estética, ética y hermenéutica*. Barcelona, Paidós, 1999.

FULLAT, O. *Filosofías de la educación. Paideia*. Barcelona, Ceac, 1992.

FULLAT, O. *Antropología filosófica de la educación*. Barcelona, Ariel, 1997.

GADAMER, H.G. *Verdad y método*. Salamanca, Sígueme, 1997.

GARCÍA FERRANDO, M. et al. *El análisis de la realidad social: métodos y técnicas de investigación social*. Madrid, Alianza, 1990.

GARCÍA RAMOS, J.M. *Bases pedagógicas de la evaluación*. Madrid, Síntesis, 1989.

GEYMONAT, L. *Límites actuales de la filosofía de la ciencia*. Barcelona, Gedisa, 1993.

GORDON, S. *Historia y filosofía de las ciencias sociales*. Barcelona, Ariel, 1995.

HABERMAS, J. *La lógica de las ciencias sociales*. Madrid, Tecnos, 1988.

HABERMAS, J. *Ciencia y técnica como "ideología"*. Madrid, Tecnos, 1994.

HEIDEGGER, M. *¿Qué es metafísica?* Madrid, Alianza, 2000.

HESSEN, J. *Teoría del conocimiento*. Madrid, Espasa Calpe, 1991.

HUSÉN, T.; POSTLETHWAITE, N. (Eds.). *Enciclopedia Internacional de la Educación*. Barcelona, Vicens Vives / MEC, 1990.

HUSSERL, E. *Invitación a la fenomenología*. Barcelona, Paidós / ICE de la Universitat Autònoma de Barcelona, 1992.

JACKSON, Ph. *La vida en las aulas*. Madrid, Morata, 1991.

JAEGER, R.M. *Complementary methods for research in education*. Washington, AERA, 1988.

KUHN, Th. *La estructura de las revoluciones científicas*. México, Fondo de Cultura Económica, 1975.

LAKATOS, I. *La metodología de los programas de investigación científica*. Madrid, Alianza, 1983.

LATORRE, A.; GONZÁLEZ, R. *El maestro investigador*. Barcelona, Graó, 1987.

LATORRE, A. et al. *Bases metodológicas de la investigación educativa*. Barcelona, GR92, 1996.

LOSEE, J. *Introducción histórica a la filosofía de la ciencia*. Madrid, Alianza, 2001.

MALINOWSKI, B. *Una teoría científica de la cultura*. Barcelona, Edhasa, 1981.

MERLEAU-PONTY, M. *Fenomenología de la percepción*. Barcelona, Península, 1975.

MONEDERO MOYA, J.J. *Bases teóricas de la evaluación educativa*. Málaga, Aljibe, 1998.

MORIN, E. *El método. Las ideas*. Madrid, Cátedra, 1992.

NAGEL, E. *La estructura de la ciencia*. Barcelona, Paidós, 1981.

NÚÑEZ CUBERO, L. (Ed.). *Metodología de investigación en educación no formal*. Sevilla, Preu Spínola, 1993.

PÉREZ SERRANO, G. *Investigación cualitativa. Retos e interrogantes*. Madrid, La Muralla, 1994.

POPKEWITZ, T.S. *Paradigma e ideología en investigación educativa*. Madrid, Mondadori, 1988.

POPPER, K. *La lógica de la investigación científica*. Madrid, Tecnos, 1986.

REALE, G.; ANTISERI, D. *Historia del pensamiento filosófico y científico*. Vol. 3, <<Del romanticismo hasta hoy>>. Barcelona, Herder, 2002.

RICOEUR, P. *Discurso de la acción*. Madrid, Cátedra, 1981.

RUBIA, F.J. (Dir.). *Percepción social de la ciencia*. Madrid, Academia Europea de Ciencias y Artes / UNED, 2004.

SARRAMONA, J. *Tecnología educativa. Una valoración crítica*. Barcelona, Ceac, 1990.

SARRAMONA, J. *Fundamentos de educación*. Barcelona, Ceac, 1995.

SARRAMONA, J. *Teoría de la educación. Reflexiones y normativa pedagógica*. Barcelona, Ariel, 2000.

SEIFFERT, H. *Introducción a la teoría de la ciencia*. Barcelona, Herder, 1977.

SIERRA BRAVO, R. *Técnicas de investigación social. Teoría y ejercicios*. Madrid, Paraninfo, 1994.

TAMAYO PÉREZ, R. *¿Existe el método científico? Historia y realidad*. México, Fondo de Cultura Económica, 1993.

TAYLOR, S.J.; BOGDAN, R. *Introducción a los métodos cualitativos de investigación*. Barcelona, Paidós, 1986.

WALKER, R. *Métodos de investigación para el profesorado*. Madrid, Morata, 1989.

WITTGENSTEIN, L. *Investigaciones filosóficas*. Barcelona, Crítica, 1988.

WOODS, P. *La escuela por dentro. La etnografía en la investigación educativa*. Madrid, Paidós / MEC, 1987.
WOOLGAR, S. *Ciencia: abriendo la caja negra*. Madrid, Anthropos, 1991.
ZIMAN, J. *Introducción al estudio de las ciencias*. Barcelona, Ariel, 1986.

Publicacions de Recerca.

Asia-Pacific Journal of Teacher Education.
British Journal of Educational Studies.
Butlletí Oficial de la UAB.
Cambridge Journal of Education.
Community Development Journal.
Comparative Education.
Comunidad Escolar.
Contemporary Education.
Cuadernos CEDES.
Cuadernos de Pedagogía.
Curriculum Inquiry.
Revista de Educación.